

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

ORXETA

LA MARINA BAIXA

AJUNTAMENT
D'ORXETA

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Tecnicolingüístics

RECULL I TEXT
Maria Justiniano i Ortuño

DISSENY
Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME
Guillermo Tomás

© Acadèmia Valenciana de la Llengua
Col·lecció: Onomàstica i Toponímia
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Orxeta, 135

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Orxeta

ISBN: 978-84-482-5114-7
Depòsit legal: V-937-2009
Impressió: Graphic 3

www.avl.gva.es

ORXETA

Orxeta és un municipi de la Marina Baixa, de 24,10 km², que es troba a 8 km de la Vila Joiosa seguint la carretera d'Alcoi. Fita pel nord amb Sella; pel sud, amb la Vila Joiosa i, puntualment, amb el Campello; per l'oest, amb Relleu i Aigües, i per l'est, amb la Vila Joiosa i Finestrat.

El poble està situat en la vall del riu de Sella, entre la serra d'Orxeta i la Travessa, a 177 metres d'altitud sobre el nivell del mar. La serra d'Orxeta és el punt més alt del terme amb 677,3 metres. Altres elevacions que envolten el terme municipal són la serra de Relleu (566,8 m), Cortes (563,8 m) i el Castellet (654,5 m). El 15,14% de la superfície està destinada a conreus –cítrics i hortalisses– i el 16,46% és zona forestal.

La xàrcia fluvial està formada per la conca del riu de Sella amb el seu afluent –el riu del Realet– i pel riu de Relleu (o riu Amadòrio) i el barranc de la Mola. Són cursos d'aigua completament secs durant la major part de l'any, que desemboquen en l'embassament de l'Amadòrio. El pantà, que va ser inaugurat el 1960, està construït sobre una zona pantanosa natural, de la qual ja parlava Cavanilles. La superfície de la conca d'embassament és de 160 km²; té una capacitat màxima de 15,2 hm³.

Existixen alguns vestigis del paleolític superior i de jaciments ibèrics i s'han trobat diferents peces de ceràmica d'època romana. Però no serà fins a l'edat mitjana quan tindrem els primers documents on es parle directament del nostre poble. El Tractat d'Almirra, del 1244, que delimitava la frontera entre la Corona de Castella i la d'Aragó, situava Orxeta dins de la segona.

Jaume I va intentar establir pobles cristians arran de l'inici de la guerra d'al-Azraq, però no serà fins a les darreries de segle quan arrole el poblament cristià en la zona costanera de la comarca. No obstant això, Orxeta continuà sent territori de musulmans durant molt de temps. El seu senyor, Zeyt Abu Zeyt, aliat de Jaume I, donà el castell d'Orxeta a l'Orde de Santiago l'any 1244, donació confirmada pel rei el 1257. L'any següent Jaume I lliurà el castell a una altra família àrab, abans de passar a l'administració de Pere Ferrandes d'Híxar, fill bastard del rei. Posteriorment va ser restituït a l'Orde de Santiago.

La carta pobla de la Vila Joiosa –any 1300– fa referència a la fundació de la Vila dins del senyoriu territorial d'*Orechita* i *Torres*, que havia sigut donat set anys abans pel mestre de l'Orde de Santiago a Bernat de Sarrià. Esta tenuta va ser contestada per Pere Ferrandes d'Híxar, ja que es trobava dins de la seua administració. El pleit es va fallar a favor de l'Orde de Santiago, fet que té a

veure amb raons d'estratègia defensiva, ja que el senyoriu es trobava en la frontera sud-oest de la Corona de Castella. Orxeta continuà sent lloc de moriscs fins al decret d'expulsió del 1609, que va suposar la pèrdua del 70% de la població. Després, Felip III va concedir a l'Orde de Santiago la possessió de les terres que havien pertangut als moriscs. Per això, l'escut d'Orxeta té, junt amb les barres de la Corona d'Aragó, la creu de Santiago.

La tradició conta que el poble va tindre un altre emplaçament, però una epidèmia va fer que es buscara una zona nova més sana. A pesar de la bellesa de la història, no s'ha demostrat la veracitat d'esta llegenda.

Pel que fa a l'etimologia del topònim *Orxeta*, se sap que és un nom ben antic, anterior a la conquesta àrab. No havent-hi res anàleg en llatí ni en romànic, és obligat pensar en un nom preromà.

A Orxeta hi ha hui en dia 820 persones empadronades, encara que n'hi ha moltes més que hi residixen, la major part de les quals són jubilats estrangers que viuen en xalets fora del nucli urbà. La població es dedica predominantment al sector dels servicis en els pobles costaners de la rodalia.

OROGRAFIA I VIES DE COMUNICACIÓ

Orografia

Boca de Cortes	l'Hermano
Boca del Barranc	l'Horta
Collado de l'Hermano	la Corona
Collado de la Penya Alta	la Cova
Collado de les Reixes	la Marraneta
Cortes	la Sima
Costera de la Costa	la Solana
Cova dels Lledoners	la Travessa
Coves de la Romera	les Roquetes
Coveta de l'Alt	Morret de la Foia
el Castellet	Morret de la Foieta Blanca
el Colladet	Morret de la Mare de Déu
el Collado	Morret de la Tia Pura
el Pinar de la Vila	Morret de Tirans
el Racó de Galiana	Morret del Català
el Salt	Morret dels Pins
els Castellets	Morret Roig
Era dels Sellesos	Morro Alt de l'Hermano
Foia de Baix	Morro d'Eugeni
Foia de l'Horta	Morro de la Font
Foia de la Senyora	Morro de les Marranetes
Foia del Metge	Morro del Racó del Bord
Foia del Molí	Morro dels Mancos
Foia del Poble	Morro Gros
Foia del Ribàs	Morro Negre
Foia del Torrat	Pas del Flare
Foieta Blanca	Penya Alta
Foieta d'Àngel	Penya Buida-sacs
Foieta de la Mare de Déu	Penya del Batle
Foieta de Naia	Penyetes d'Avellà
Foieta de Puça	Penyetes de l'Artiller
Foieta del Terme	Penyó del Cantal
Fondo de l'Alcantarilla	Penyó del Flare
Fondo de Morisc	Pla de Ferrandis
Fondo del Barranc Roig	Pla de Ganya
l'Assagador	Pla de l'Olivoner

Pla de Menga
Pla del Cantal
Pla del Corral Vell
Planet de Filibert
Planet de Sellés
Racó de l'Agüela
Racó de l'Esquerrer
Racó de Lluïsa
Racó de Margantoni
Racó de Patrons

Racó de Sangonera
Racó del Blat
Racó del Bord
Racó dels Mancos
Salt del Lleugeret
Serra d'Orxeta
Serra de Relleu
Serra del Barranc Roig
Vistabella

Vies de comunicació

Camí de Baix
Camí de l'Horteta
Camí de la Foia
Camí de la Serra
Camí del Barranc
Camí del Realet

Carretera de Finestrat
Carretera de la Vila
Carretera de Relleu
Pont Nou
Senda de Baldó
Senda del Pla

HIDROGRAFIA I ALTRES LLOCS D'INTERÉS

Hidrografia natural

Barranc de la Mola
Barranc del Madronyal
Barranc Roig
Barranc Salat
Barranquet d'Orrelis
Barranquet de la Marraneta
Barranquet del Teular
Clot del Cantal
Codolla de l'Esquerrer
Codolla de la Tia Maria
Codolla de Morisc
Codolla de Querenets
Codolla del Castellet
Codolla del Coto
Codolla del Tio Roc

el Barranquet
el Salt
Font de Cortes
Font de Galiana
Font de l'Ermita
Font de la Solana
Font de Mira
Font de Quico Margantoni
Font de Saragossa
Font de Xoi
Font del Canyaret
Font del Ferrer
Font dels Banyets
Fonteta del Tio Jaume d'Anna
l'Alcavó

Riu Amadòrio (o de Rellou)
Riu de Sella

Riu del Realet

Hidrografia artificial

Depòsit de l'aigua
el Pantanet
el Partidor
els Canals
Embassament de l'Amadòrio

l'Aigüera
la Bassa
Pou
Pouet de Sant Tomàs

Altres llocs d'interés

el Castellet
el Teular
Ermita de Sant Vicent Ferrer

Ermita del Pla
Molí de la Costa
Pedrera de la Penya Negra

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Casa de Cortes
Casa de Ferrandis
Casa de l'Advocat
Casa de l'Ermita
Casa de la Canterella
Casa de la Foia
Casa de la Marjal
Casa de la Minerva
Casa de Manuel de l'Horta
Casa del Cantal de Baix
Casa del Cantal de Dalt
Casa del Collado
Casa del Ferrer
Casa del Pipa
Casa del Realet
Casa del Teular
Casa dels Cantalers

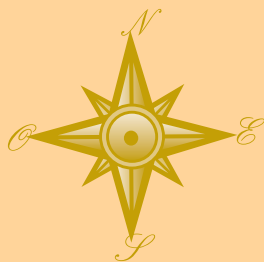
Casa Nova
Caseta de la Tia Francesca
Caseta de la Tia Vicenta Rafael
Caseta de Menga
Caseta del Gerró
Caseta del Tio Francesc
Caseta del Torrat
Coveta del Catxorret
el Caramanxon
el Català
el Ventorrillo
el Xurrasco
l'Olivoner
la Sima
la Venta
Orxeta
Urb. La Bella Orxeta

Partides i paratges

Bancal del Pleit
Cruïlla de Finestrat
Cruïlla de Rellou
Darrere la Torre
el Cantal
el Cantal de Baix
el Cantal de Dalt
el Castellet
el Catxorret
el Collado
el Coto
el Ferrer
el Figueràl
el Fondo de Baldons
el Garroferal
el Madronyal
el Pal
el Partidor
el Penoso
el Pla
el Planet
el Polserut
el Racó de Cortes
el Realet
el Rocar
el Secanet
el Terrer
els Alfijons
els Barrancons
els Cauets
els Guapets

els Mirons
els Querenets
Hort de Don Guillermo
Horta de Cortes
l'Alcolegeta
l'Alcora
l'Almadrava
l'Antequera
l'Estret
l'Olivar
la Bruixera
la Canterella
la Casa de l'Antequera
la Costa
la Costera de Morisc
la Costera del Torrat
la Figuera Verduna
la Font de Mira
la Marjal
la Minerva
la Penya Negra
la Penya Roja
les Antequeretes
les Hortetes
les Marranetes
Morisc
Ombria del Barranc
Ombrieta del Metge
Solana de la Minerva
Solana del Cantal
Solana del Coto

Orografia i vies de comunicació

Hidrografia i altres llocs d'interés

